

STUDIE VAN DE LOKALE FINANCIËN 2022

ENERGIECRISIS EN INFLATIE: GROTERE FINANCIËLE SCHOK DAN DE COVIDFACTUUR

De lokale besturen moeten dit jaar het hoofd bieden aan een nog zwaardere financiële schok dan tijdens de gezondheidscrisis in 2020. De situatie valt te verklaren door de hoge inflatie die verantwoordelijk is voor een forse stijging van de loonkosten, door uit de pan swingende energiekosten en torenhoge prijzen van bouwmaterialen.

Zonder wijziging dreigt het gewone saldo eigen dienstjaar in 2022 van de Brusselse lokale besturen volgens een simulatie van Belfius Strategic Research met bijna 90 miljoen euro (van -30 naar -120 miljoen euro) te verslechteren.

Reden is het zogenaamde "schaareffect" of het verschil in tempo waarmee uitgaven en ontvangsten de impact van de inflatie ondervinden. Voor ontvangsten volgt de impact namelijk met (1 tot 2 jaar) op basis van het geldende indexeringsmechanisme.

LOONKOSTEN STIJGEN MET MEER DAN 10% (BELFIUS-SIMULATIE)

De initiële begrotingen voor 2022 werden eind 2021 - begin 2022 goedgekeurd door de gemeenteraden, toen van de inflatiedruk nog geen sprake was. Er was toen enkel een lichte loonindexering voor 2022 voorzien, terwijl we sindsdien weten dat er dit jaar 4 indexeringen van de ambtenarensalarissen zullen zijn. Uitgaande van dat principe zullen de loonkosten in voor de Brusselse lokale besturen met 10,6% (baremieke verhogingen inbegrepen) stijgen, wat overeenstemt met 85 miljoen euro aan meeruitgaven.

NOOIT EERDER GEZIENE PIEKEN IN DE ENERGIEFACTUUR

De onzekerheid over de energiebevoorrading deed de energiefacturen eveneens exploderen. Als we uitgaan van een stijging van de energiekosten met 50%, dan voorspellen we voor de Brusselse gemeenten een theoretische verhoging van de uitgaven van 12,5 miljoen euro. Bepaalde besturen maken evenwel melding van een verdubbeling of zelfs verdriedoubling van hun factuur. Anderzijds kunnen bepaalde gemeenten (wat het geval kan zijn in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest) tijdelijk terugvallen op vaste contracten over langere periodes.

Gelukkig zal de rekening minder gepeperd uitvallen voor steden en gemeenten die al verder gevorderd waren met hun duurzame investeringen om het energieverbruik van bijvoorbeeld straatverlichting en gebouwen te verminderen. Zelf energie opwekken en brandstofvrije mobiliteit zullen ook bijdragen aan een lagere energiefactuur.

Deze stijging van de energieprijzen leidt ook tot een verhoging van de sociale bijstand aan burgers. Terwijl de gevolgen van de gezondheidscrisis nog niet weggeëbd zijn, worden er momenteel door de hogere energiekosten heel wat meer steunaanvragen ingediend.

FORS GESTEGEN PRIJZEN HEBBEN EVENEENS GEVOLGEN VOOR GEMEENTEDOTATIES (OCMW'S, POLITIEZONES ENZ.)

Diverse loonindexeringen en uit de pan swingende energiekosten hebben eveneens hun weerslag op de andere lokale entiteiten (OCMW's, politie- en hulpverleningszones enz.). Dat zien we hoofdzakelijk in politiezones waar de personeelskosten voor meer dan 90% van de gewone uitgaven uitmaken. Onvermijdelijk zal dit leiden tot een verhoging van diverse gemeentedotaties die het budget van die entiteiten in evenwicht moeten houden. Volgens onze raming en rekening houdend met de gevoeligheid van voor inflatie, zouden de meerkosten voor de zogenaamde overdrachten voor de Brusselse lokale besturen op 35 miljoen euro neerkomen.

GEMEENTEBEGROTINGEN ZWAAR ONDER DRUK DOOR BOUWKOSTEN

Bovendien zijn ook de bouwkosten fors gestegen. De referentieprijzen voor openbare werken namen vorig jaar met zo'n 25% toe. In tegenstelling tot de gemiddelde Belgische consument, die slechts af en toe met bouwkosten te maken krijgt, is deze rubriek voor lokale besturen een jaarlijkse, terugkerende uitgavenpost, die in hun uitgavenmodel niet mag worden onderschat.

UITGESTELDE IMPACT VAN INFLATIE OP BELASTINGONTVANGSTEN

Volgens onze ramingen zal de budgettaire impact van de inflatiecrisis vooral in 2022 voelbaar zijn. Zelfs indien er in 2023 nog 2 indexoverschrijdingen volgen, met gevolgen voor de loonkosten, dan nog zal de impact op het begrotingsevenwicht minder groot zijn.

Het is immers zo dat tal van fiscale ontvangsten, huurgelden, tarieven voor bepaalde diensten, alsook subsidies, vanaf 2023 geleidelijk zullen worden aangepast aan de inflatie.

Wat de fiscaliteit betreft, zal zullen eerst de ontvangsten uit opcentiemen op de onroerende voorheffing toenemen, op basis van de kadastrale inkomsten die de inflatie volgen. De opcentiemen op de onroerende voorheffing vertegenwoordigen bijna 57% van de lokale belastingontvangsten in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, verreweg de belangrijkste lokale belastinginkomsten.

In 2024 zullen lokale besturen eveneens meer ontvangsten uit de aanvullende belasting op de personenbelasting halen. Dat valt te verklaren door de automatische indexering van de lonen die een grotere belastbare loonsom oplevert.

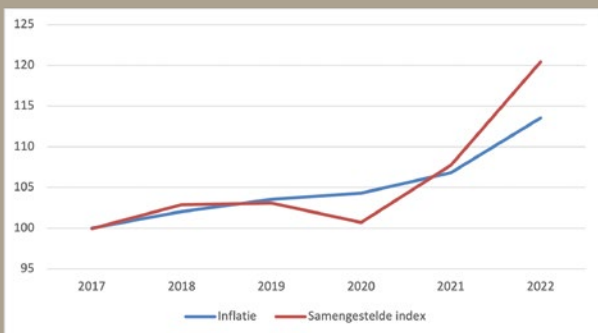
In 2021 en 2022 stonden heel weinig aanpassingen van de belastingvoeten op het programma. Zullen steden en gemeenten in 2023 overwegen om hun belastingen te verhogen?

DE "KORF VAN DE BURGEMEESTER': EEN SPECIFIEKE INDEX VOOR HET CONSUMPTIEPROFIEL VAN DE GEMEENTEN

Belfius Strategic Research ontwikkelde een nieuwe index die de inflatie voor de lokale besturen berekent.

Uit die index blijkt dat gemeenten duidelijk veel gevoeliger zijn voor stijgende prijzen dan gezinnen (de "klassieke" consumptieprijzenindex), met name door het aandeel van de loonkosten, de stijging in de bouwrijzen en de hogere rente.

Voor de loonkost weegt zwaar door, omdat deze 37,5% uitmaakt van alle uitgaven. Maar ook de gestegen kosten voor gebouwen en wegenwerken nemen gevoelig toe. Die investeringsuitgaven maken bijna 20% van de indexkorf uit.

De evolutie van deze gemeentelijke index (berekend volgens hun eigen consumptiekorf) sinds 2017, wijst duidelijk op een sterkere invloed van een wijzigende macro-economische context dan het inflatiepeil (berekend volgens de indexkorf voor gezinnen).

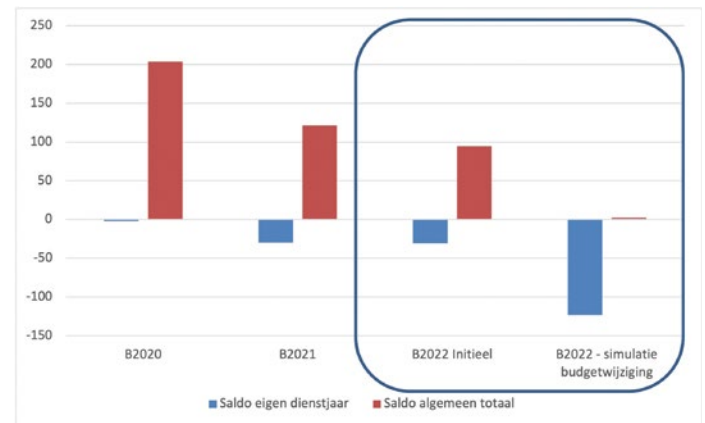
VERSLECHTERING VAN HET GEWONE SALDO BIJ GELIJKBLIJVEND BELEID

De initiële begrotingen van lokale besturen zullen dus bij de eerstvolgende begrotingswijzigingen grondig worden bijgestuurd. Als we rekening houden met alle meerkosten zullen de gewone uitgaven van de Brusselse gemeenten ten opzichte van 2021 met 9,8% stijgen (tegenover 6,0% initieel). Deze toename ten opzichte van de initiële begrotingsvooruitzichten ligt een stuk hoger dan in 2020 met de gezondheidscrisis.

Bij ongewijzigde omstandigheden zal de volledige aanrekening van alle meerkosten wellicht tot een verslechtering van het saldo voor het eigen dienstjaar leiden, met een tekort van 122 miljoen euro voor alle Brusselse gemeenten samen. Deze plotse verslechtering zal wellicht van tijdelijke aard zijn, aangezien belangrijke ontvangsten vanaf 2023 geïndexeerd worden.

Voor het algemeen totaal, d.w.z. rekening houdend met de reserves van de voorgaande dienstjaren, zouden de Brusselse gemeenten slechts een licht overschot van 2 miljoen euro overhouden.

EVOLUTIE VAN SALDI VOOR HET EIGEN DIENSTJAAR EN VOOR HET ALGEMEEN TOTAAL VAN DE BRUSSELSE GEMEENTEN (IN MILJOEN EUR)

INVESTERINGEN DREIGEN HIERONDER TE LIJDEN

Het is niet nieuw: als openbare besturen moeten besparen, wordt er vaak in eerste instantie naar de investeringen gekeken. En ook al beslissen steden en gemeenten om hetzelfde nominaal bedrag zoals aanvankelijk voorzien in de meerjarenplannen aan investeringen te besteden, is één ding zeker: door de hogere kosten zullen de lokale besturen hun projecten op een lager pitje moeten zetten. Momenteel blijft de investeringsdynamiek nog positief. De Brusselse gemeenten verwachten een stijging van de investeringen voor het 3e opeenvolgende jaar (d.w.z. +60% sinds 2019).

De fors gestegen bouwrijzen van de voorbije maanden zouden evenwel kunnen leiden tot het herschikken of het uitstellen van bepaalde projecten.

Wellicht blijven investeringen waarvoor steden en gemeenten Europese of gewestelijke subsidies ontvangen (riolerings- of wegenwerken, fietsinfrastructuur enz.) op de lijst met uit te voeren werkzaamheden staan.

ENERGIETRANSITIE EN DUURZAAM BELEID BIJ DE GEMEENTEN

Lokale besturen hebben een rol in de energietransitie en worden bovendien via het regelgevend kader steeds verder aangemoedigd om de focus op duurzame investeringen (energie-efficiëntie en strijd tegen de klimaatverandering) te leggen. De meeste gemeenten ondertekenden overigens het Burgemeestersconvenant voor Klimaat en Energie van de Europese Commissie en hebben zich ertoe verbonden om het Plan voor Lokale Actie voor het Gebruik van Energie (PLAGE) uit te voeren.

De volledige studie kan ingekeken worden op:
<https://research.belfius.be/nl/lokale-financien/>